

Sloní čtvrtletník Save-Elephants, 2024/4 – říjen-prosinec

Terén: Přehled aktivit, výstupů a hlavních poznatků:

Čad:

Instalace elektrického ohradníku proti slonům kolem polí u vesnice Mbokomian

Společně s naší dlouholetou partnerskou organizací Association de Lutte Contre la Pauvreté - A. L. C. P. zdárně spustili projekt zaměřený na bezpečný rozvoj zemědělství v jižním Čadu, který finančně podpořila Česká rozvojová agentura. Náš projekt vychází ze zkušeností s pilotním projektem z roku 2021. Tehdy jsme za pomoci instalace elektrických ohradníků zdárně eliminovali konflikt zemědělců a hrochů. Hroši běžně působí škody na úrodě, neboť rostoucí lidská populace přetváří stále více přirozeného prostředí na zemědělskou půdu. Neřešené konflikty člověka a velkých savců v Africe pak zpravidla vede k vyhubení lokálních populací. Pilotní projekt však narazil na problém, se kterým se nepočítalo. Soubor o půdu mezi sebou nevedou jen farmáři a hroši, ale i farmáři a pastevci. Situace v Čadu je v tomto ohledu velmi složitá. Koloniální členění regionu a jeho dlouhodobá nestabilita zapříčinily, že nomádští pastevci v posledních dekádách dávají stále více přednost usedlému stylu života. Tradičně zemědělské komunity tak nyní sdílejí prostor s komunitami pastevců. Byť tyto komunity nalezneme v těsné blízkosti, tak odlišné jazyky, tradice a náboženství vytváří jednu velkou bariéru. Spory o území či spory o škody způsobené nekontrolovanou pastvou dobytka tak mohou jednoduše vygradovat k násilí. Náš pilotní projekt se setkal s problémy, kdy byly ohradníky poničeny pastevci za účelem vypásání posklizňových zbytků. Tyto zkušenosti nás tak od projektu zaměřeného ochranu hrochů dovedly ke komplexnímu projektu řešící udržitelný rozvoj zemědělství s cílem spojovat komunity.

Identifikace ohrožených komunit a cíle projektu

Díky znalosti výše uvedených skutečností jsme společně s A.L.C.P. vytypovali šest komunit, kterých se týká konflikt pastevců se zemědělci a které se pravidelně potýkají s problémy, které vytváří hroší populace. Jmenovitě se jedná o vesnice Mbokomian, Seh/ Pao a

Mémar-bor, ve kterých bok po boku žijí komunity pastevců a zemědělců. Všechny vesnice se nachází v okolí řeky Logone, ve které přežívá hroší populace.

Pro každou vesnici byly připraveny dva cíle. Prvním bylo vybudování modulárních sdílených elektrických ohrad. Ty během období dešťů ochrání více než 30 hektarů obilnin a během období sucha chrání menší plochy zahrad, které slouží k produkci zeleniny a jiných plodin. Sdílení projektu, do kterého investují síly jak zemědělci, tak pastevci vytváří příležitost k vytváření neexistujících vazeb mezi komunitami. Ochrana půdy má za cíl také zvyšovat produktivitu na ploše, neboť nejistota ztráty úrody kvůli hroší pastvě vede naopak ke snaze zvětšovat zemědělskou plochu na úkor efektivity. Zatímco se první cíl týkal dle čadských zvyklostí především mužů, druhý cíl byl zaměřen na zapojení žen do dialogu. Za tímto účelem byly vytvořeny malé ženské spolky, které se věnují chovu malých přežvýkavců. Tyto spolky, kromě veterinárního školení získaly příležitost k celoprojektovému setkání, kde byly prezentovány vize a vlastní cíle spolků. Takové zapojení žen a vytvoření možností k disponování vlastními prostředky mohou v dlouhodobém horizontu vést k posílení postavení žen v komunitách.

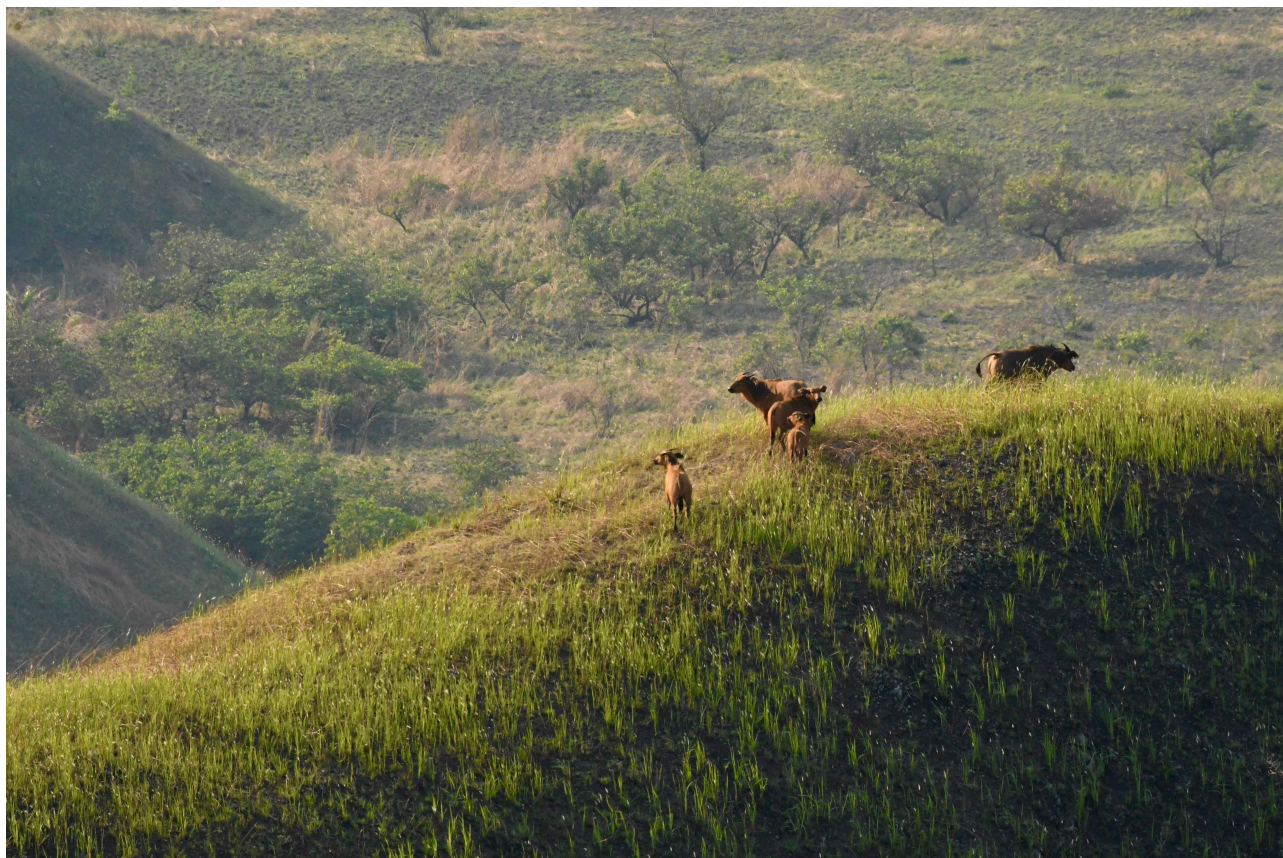
Provedení projektu proběhlo na podzim v říjnu, kdy koordinátoři A.L.C.P. za přítomnosti zástupců dotčených komunit vymezili pozemky vhodné pro ohrazení a následně začali s konstrukcí elektrických ohradníků. Do konstrukce se ve všech případech zapojily jak zástupci komunity zemědělců, tak i pastevců. V každé z vesnic vznikla v těsné blízkosti stanice elektrického ohradníku – tj. zabezpečený ostrovní systém s generátorem elektrického ohradníku. Generátory elektrického ohradníku jsme získali od českého výrobce Fencee, který dlouhodobě podporuje projekty Save-Elephants. Finální zapojení systému a školení komunit v provozu elektrického ohradníku proběhlo za přítomnosti našeho dobrovolníka Filipa Schätze. Nad projekty se zavázali držet ochranou ruku vůdci všech zúčastněných komunit. Jako prostředek k nastartování rozvoje zemědělství byla každé vesnici darována vodní pumpa, která poslouží během období sucha k zintenzivnění produkce a zároveň poslouží jako prostředek k navýšení interakcí mezi komunitami, které takový stroj sdílejí.

V říjnu také proběhlo setkání žen zapojených do kooperativního chovu koz ve vesnici Baibokoum. Zúčastnilo se celkem 24 žen z 6 různých komunit a celá akce probíhala ve třech místních jazycích. Pro sblížení komunit proběhly poznávací aktivity, které následně vystřídal program na identifikaci nejzávažnějších problémů komunit. Svým způsobem se jednalo o první aktivitu svého druhu, kdy ženy v tomto regionu dostaly prostor pro bezpečné sdílení názorů mezi etnickými komunitami. Identifikované problémy se mezi komunitami pastevců a zemědělců příliš nelišily. V navazujícím dialogu byly navrženy plány, jak rozvíjet chov přežvýkavců a získanými prostředky začít řešit problémy komunit. Hlavními tématy pro následující rok je udržitelné zvýšení produkce přežvýkavců, obstaráním sdílených veterinárních prostředků a založení fondu, který poskytne ženám a jejich rodinám dostupnou zdravotní péči. V následujících letech máme za cíl zvětšit tato družstva a představit nové aktivity, které diverzifikují příjmy spolků.

Spolupráce s A.L.C.P. s Save-Elephants také přinesla mnoho příležitostí pro rozvoj kapacit našich čadských kolegů. Během projektu byli členové A.L.C.P. seznámeni s novými aktivitami pro sbírání údajů o chodu projektu a zpětné vazby od komunit. Nutno podotknout, že Save-Elephants sloužilo převážně k plánování, konzultaci projektu a poskytování zpětné vazby na místě, tak aby mohlo A.L.C.P. případně fungovat profesionálně a nezávisle i v budoucnosti.

Během přítomnosti našeho dobrovolníka v Čadu také došlo k dalšímu školení a jednání o rozvoji projektu včelích protisloních bariér, o jejichž výsledcích budeme informovat v příštím období na počátku roku 2025. Podporu i této naší dlouhodobé činnosti v zemi jsme získali díky partnerství s EGAP – Exportní Garanční a Pojišťovací Společnost a.s.

Kongo:

Buvoli pralesní pozorování na pahorcích v rezervaci Tsoulou.

V Kongu se nadále soustředíme na rozvoj rezervace Tsoulou. Společně s tamním konzervátorem a místními spolupracovníky z řad vesničanů na periferii rezervace podnikáme terénní mise s cílem zmapovat faunu v rezervaci i na její periferii. Častější přítomnost nás samotných i těchto místních kolegů sama o sobě snižuje riziko pytláctví, i když v tuto chvíli stále nemáme plný mandát toto potírat intenzivněji.

Na severní periferii rezervace v obci Leboulou jsme asistovali s opravou ostrovního systému solárně nabíjeného elektrického oplocení proti hrochům. Na místo jsem dopravili nový solární panel a součástky, které byly poškozeny pravděpodobně úderem blesku a celý systém několik týdnů nefungoval. Přesto se ani v té době sloni na ohrazená pole vesničanů nedostali a nenapáchali tam žádné škody.

V rezervaci jsme během průzkumů vedených koordinátorem Arthurem Sniegonem po delší době opět zdokumentovali plachou dvojici hrochů ve veletoku Niari nedaleko tzv. Modré řeky. Na pahorcích na jihu rezervace jsme kromě jiného zaznamenali během dne stádo minimálně 7 buvolů, což je v současnosti vinou pytláctví poměrně málo běžné, neboť buvoli zde nadále žijí, avšak se během dne radši schovávají v husté vegetaci.

Opět jsme v oblasti zaznamenali několik nově pozorovaných druhů ptáků a rozšířili tak stávající seznam.

V okolí rezervace Tsoulou naši spolupracovníci zaznamenali několik případů pytláctví zvířat z nižších kategorií ochrany: buvol, nandinie a dikobrazi osináci afričtí.

V rámci pokračující spolupráce s týmem z Lékařské fakulty Ostravské univerzity se v říjnu do Konga vypravila dvojice epidemioložek, které měly za cíl zmapovat výskyt chorob a posoudit zdravotní stav místních obyvatel ve dvou pro nás klíčových oblastech: na severu v oblasti ETIC nedaleko hranic s Kamerunem, kde již mnoho let spolu s WWF provádíme monitoring divoké přírody, a na jihu právě na periferii rezervace Tsoulou. Petra Macounová a Klára Jarešová získaly

pro účely této pomoci kromě diagnostických testů (HIV, Hep A a Hep B, Syfilis, TBC) též významné množství léků, které mohly být v součinnosti s místním zdravotnickým personálem z nemocnic a zdravotních centrech poté zdarma věnovány vybraným pacientům s řešitelnými obtížemi. Zdravotnicím se na severu Konga podařilo vyšetřit 100 pacientů z několika domorodých komunit včetně obyvatel z „pygmejského“ etnika Baka, kteří mají tradičně ke zdravotní péči dost omezený přístup. Mise na jihu Konga bohužel neproběhla kvůli komplikacím ze strany tamních úřadů.

Během října a listopadu s našim týmem v Kongu strávila určitý čas také studentka žurnalistiky z Masarykovy univerzity v Brně Lenka Čechová a dokumentovala některé z našich činností v terénu.

Koordinátor Arthur Sniegon opět uskutečnil během Vánoc misi za izolovanou dvojicí samců slonů pralesních u obce Ngamadzambala přímo u hlavní silnice RN1 v oblasti, kde v širokém okruhu desítek kilometrů žádní další sloni nežijí. Ověřil, že sloni jsou nadále v kondici a zdánlivě jim nic nechybí. Otázkou nadále zůstává, z jakého důvodu se zde permanentně vyskytují.

Zákulisí a česká fronta:

7. 11 – v Praze proběhlo otevření Kafe Prales na Žižkově (Seifertova 555/47), kavárny, která má ochránářský přesah. Nový podnik herečky a výtvarnice Ha Thanh Špetlíkové přímo na hlavní cestě u zastávky tramvaje Viktoria Žižkov nabízí výběrovou kávu, netradiční jídla a útulné zelenající se prostředí. Kavárna si klade za cíl šířit osvětu o ochraně přírody a postupně finančně i jinak podporovat právě naši organizaci. Děkujeme. Přijďte i vy kavárnu navštívit a strávit tu příjemný čas, kávu i jídlo.

<https://www.instagram.com/kafe.prales/?hl=cs>

Někteří členové a sympatizanti Save-Elephants v kavárně Kafe Prales s majitelkou Ha Thanh Špetlíkovou (uprostřed) během slavnostního otevření nového podniku.

14. 11 – Křest knihy Do pohádky se zvířátky (Grada), která obsahuje dětské příběhy na naše motivy z ochrany středoafričské přírody. Kolektiv autorek v čele s Kamilou Havelkovou rozpracoval tři příběhy o slonech pralesních, pytláctví a o luskounech a text doprovodily ilustrace Julie Haynaliy. Kniha kromě šíření osvěty o problémech ochrany přírody též přímo odkazuje na náš projekt. Děkuje.

https://www.grada.cz/do-pohadky-se-zviratky-14227/?5453109096&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=326_333_PLA_DETSKA-LITERATURA&utm_id=22298233408&gad_source=1&gad_campaignid=22298233408&gbraid=oA AAAADndr964aqXZp7XVUu4VsMTrySaev&gclid=CjwKCAjw_pDBBhBMEiwAmYo2NrQpWzm_tQ4qArLBUkR6oPHcWXHTpYXEKclBLVd-cQbieERwL3t2KlhoC3DgQAvD_BwE

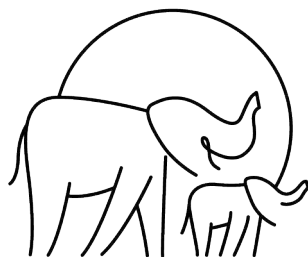
23. - 24. 11 – V olomoucké Pevnosti poznání (Kde nadále probíhá naše výstava Po stopách slonů) proběhl výroční sraz projektů v rámci CCBC (České koalice pro ochranu biodiverzity), jíž jsme součástí. Spolek reprezentoval osobně Arthur Sniegón.

<https://ccbc.cz/>

26. 12 – Na Seznam Zprávách vyšel rozhovor s koordinátorem Arthurem Sniegónem, autorem je Tomáš Nídr. Děkuje.

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/magazin-zivotni-styl-mladik-z-trince-zachranuje-slony-v-africe-s-pomoci-vcel-a-v-cesku-cvicenych-psu-266201>

- Po mnoha letech od roku 2013 jsme změnili logo našeho projektu. Autory nové grafiky jsou Kateřina a Adam Dvořákové a s přípravou asistovala také Ha Thanh Špetlíková. Děkuje.

Save—
Elephants
.org

Fotogalerie:

První schůze spolku žen, které se budou v příštích letech věnovat společnému chovu malých přežvýkavců. Jednání musela být vedena ve třech různých jazycích.

Hlavní slovo měl náš dlouhodobý kolega a přítel Samuel Benou z A.L.C.P.

(Nahoře i dole) – Schůze s představiteli komunit zemědělců i pastevců v oblasti Seh/Pao. Projekt doprovází důkladné seznámení komunit s přípravami a společné plánování území, které bude proti hrochům chráněno a přitom nebude bránit pastevcům pohyb krajinou.

Žena z vesnice sleduje skupinu hrochů v řece Logone. Lidé a hroši tu velmi těsně každodenně sdílejí životní prostor.

Koordinátor Fidele Bere (vpravo) a místní rolník při promování našeho dlouholetého partnera Fencee.

Instalace ostrovního solárního systému na poli manioku ve vsi Mbokomian

Slavnostní spuštění elektrického ohradníku se zástupci místních komunit.

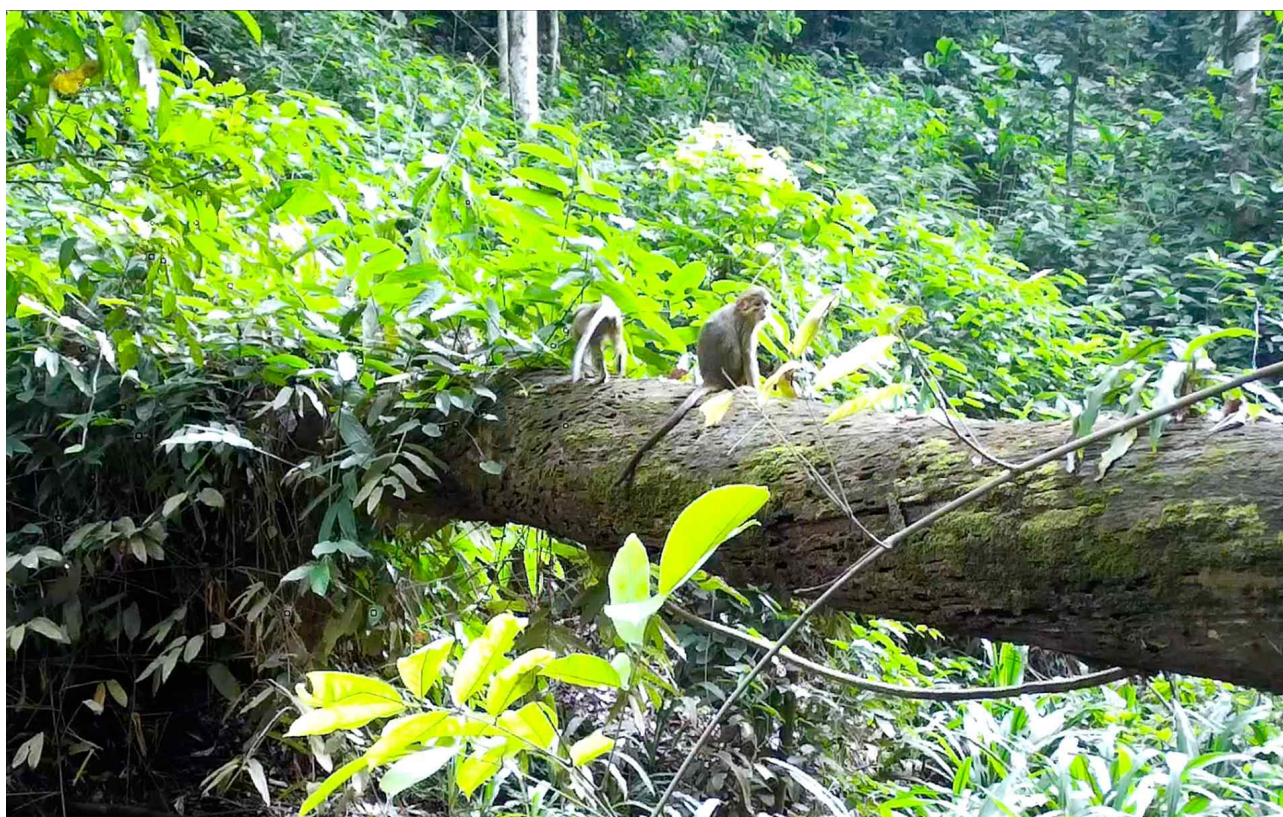
Účastníci projektů z rozličných etnických skupin na břehu řeky Logone.

Osamocný hroší samec v řece Logone nedaleko městečka Baibokoum.

Kongo: Po dvou letech jsme opět v řece Niari zdokumentovali dvojici hrochů

Fotopasti na periferii rezervace Tsoulou odhalují často i menší primáty talapoiny

Náš místní kolega ve vsi Leboulou při obhlídce protisloní bariéry kolem polí

Arthur Sniegón a místní rolníci při transportu nového solárního panelu na místo protisloní bariéry kolem polí

Místní rolníci z Leboulou při opravě zařízení a instalaci nového solárního panelu

Odpolední pohled z vrcholků vápencových pahorků v jižní části Tsoulou

Silvestrovský průzkum Tsoulou s partnery z Německa a Francie žijícími v Kongu

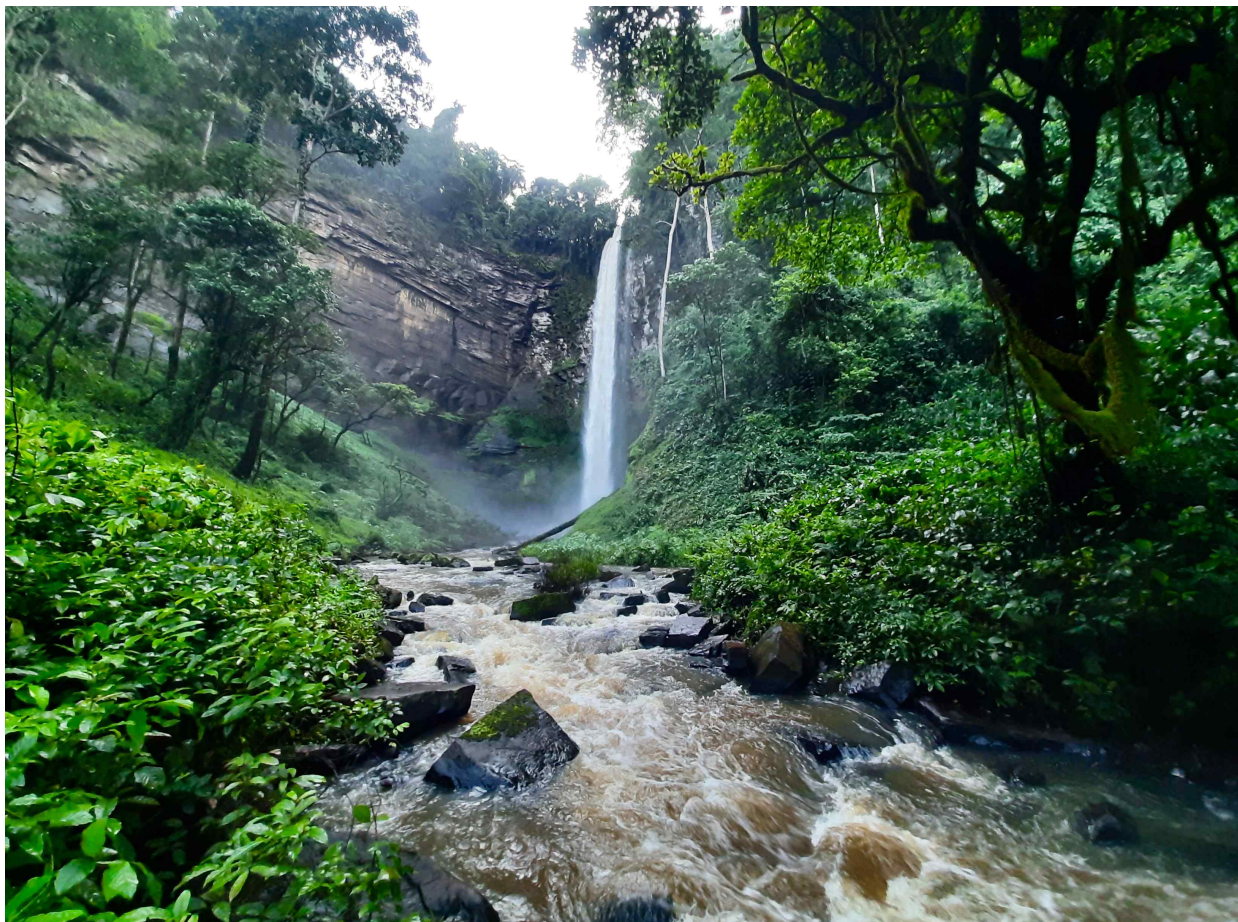
Vrcholové partie pahorků jsou mosaikou savany a fragmentů deštného lesa

Zaznamenané upytlačení buvola pralesního na periferii rezervace Tsoulou

Buvoli jsou zde ilegálně pytláeni jako zdroj bushmeatu

Na SV periferii Tsoulou jsme též poprvé u vsi Mabafi navštívili asi 60 m vysoký vodopád Ngoy

Transport místní dopravou na plně naloženém kamionu kolem Tsoulou, s dobytčím i lidmi

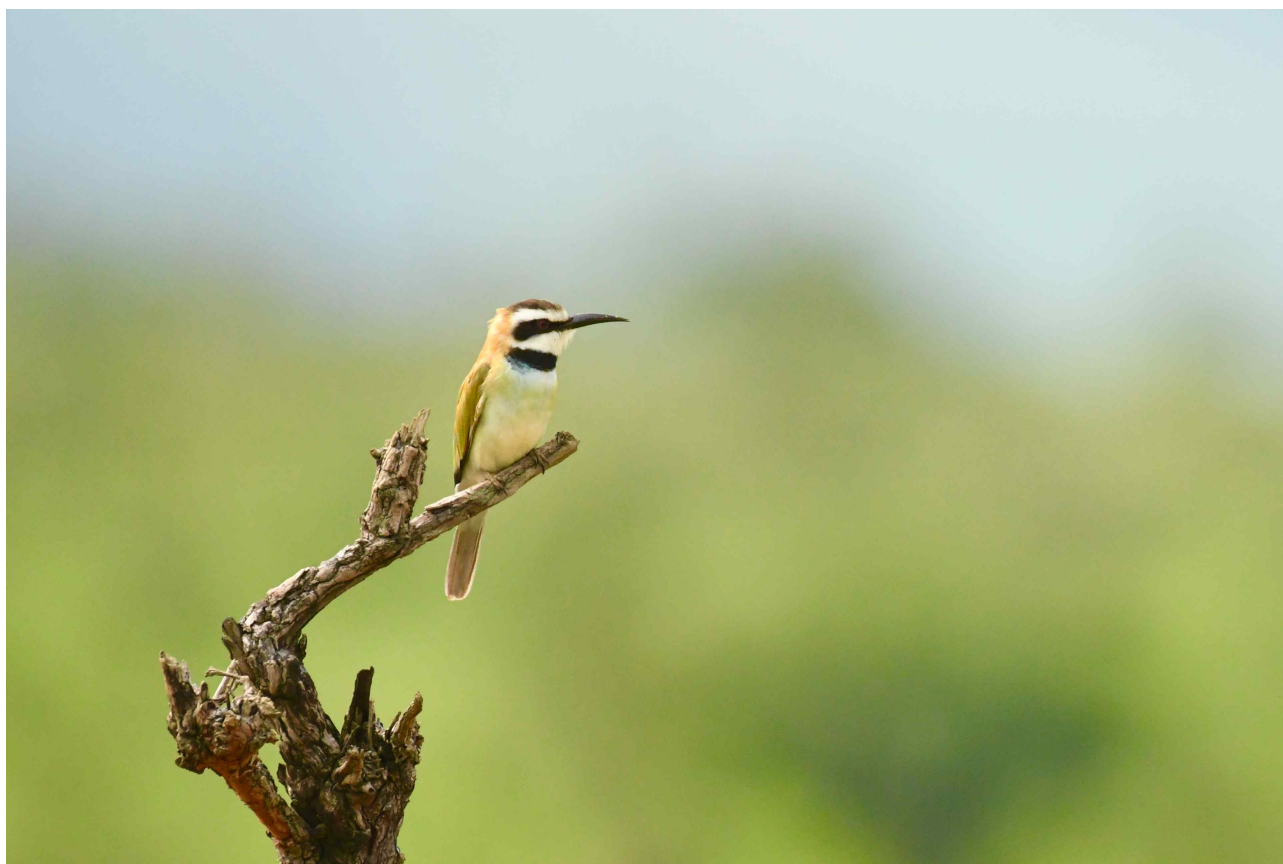
Západní periferie Tsoulou poblíž vsi Moukondo Yama na počátku období dešťů

Samec antilopy lesaň prchá před vyrušením na jihu Tsoulou

Vlha černá je novým druhem do našeho seznamu ptačích obyvatel Tsoulou

Naopak vlhu bělohrdlou již dobře známe a často vidáme v savanách Tsoulou i okolí

Jeden z druhů ledňáčků – ledňáček modroplášťový - číhá na kořist na břehu řeky Leboulou

Noční dravec – sova Ketupa Pelova – vyhlíží ryby na břehu řeky D'Jatza severně od Tsoulou

Čejka laločnatá na břehu řeky Niari

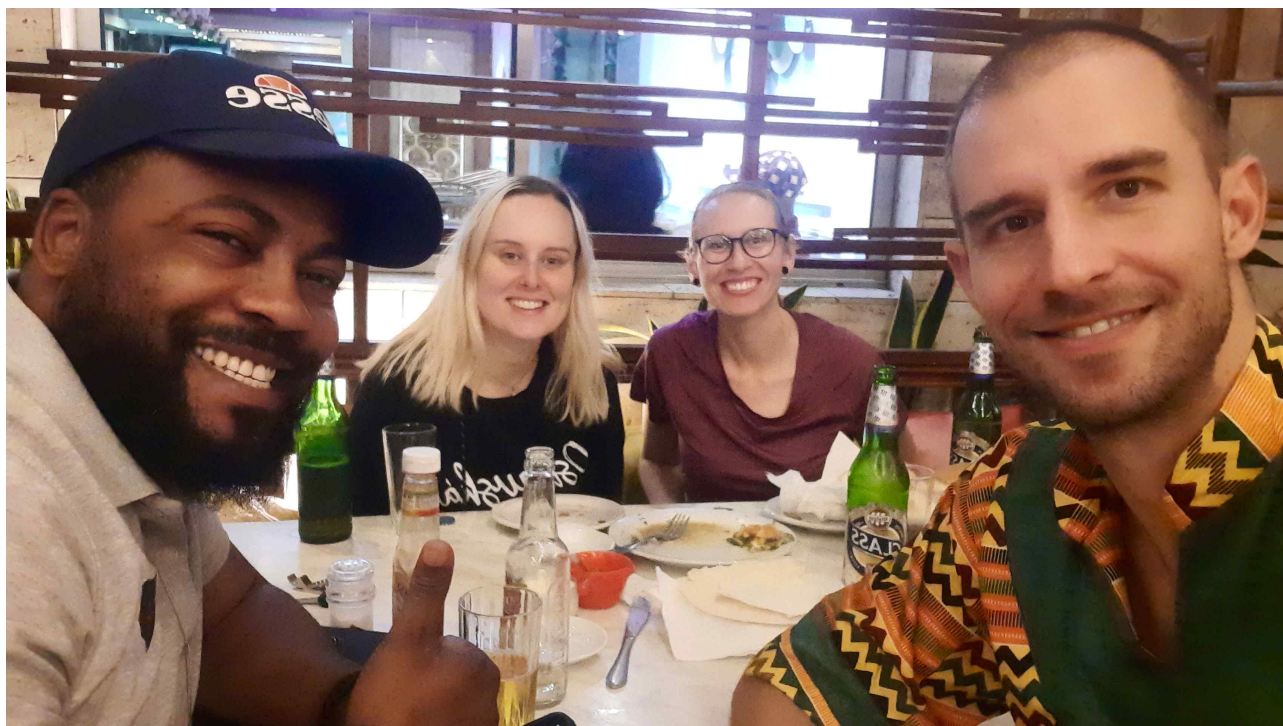
Studentka žurnalistiky a dobrovolnice Lenka Čechová při splavování řek Ngokango a Niari

Upytlačený jedinec kaloňe kladivohlavého, největšího druhu afrických kaloňů, na bushmeat trhu

Samci těchto kaloňů dosahují hmotnosti až 500 g a rozpětí křídel kolem 1 m.

Závěrečný den mise zdravotnic Kláry Jarešové a Petry Macounové z Lékařské fakulty Ostravské univerzity po jejich misi na severu Konga.

Proces uzení a konzervace bushmeatu – v tomto případě dikobraza osináka afrického – místním pytlákem na sever od Tsoulou

Tentýž pytlák měl kromě několika osináků též ulovenou drobnou šelmu nandinii

Hlavy a celé tělo několika druhů krokodýlů na trhu se suvenýry v hlavním městě Brazzaville

Pohled na krajinu v údolí u obce Ngamanzambala, kde tu a tam stopujeme dvojici slonů a snažíme se získat více informací o důvodech jejich zdržování se na tomto místě

Samec slona pralesního pozorovaný na protější stráni údolí

Vánoční setkání s oběma sloními samci u hlavní silnice u Ngamanzambala

Pohled do útrob galeriového lesa, kde po slonech i jiných druhích pátráme i pomocí fotopastí

Pohled na část interiéru v nově otevřené ochranné kavárně Kafe Prales v Praze na Seifertově ulici u zastávky Viktoria Žižkov

Křest pohádkové sloní knihy v Praze: Kamila Havelková (uprostřed), autorka nápadu a vedoucí kolektivu tvůrkyň knihy pro děti *Do pohádky se zvířátky* na motivy reálných příběhů z africké divočiny. Koupí knihy podpoříte šíření osvěty i povědomí o našem projektu.

Děkujeme hlavním i všem dalším partnerům!

